

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL
EDUCATION
COLLABORATION
TRUST

Read to Lead
A Reading Nation is a Leading Nation

2030
NDP

Peakanyo le Selotamohlala tša Lenaneopeakanyo la Ngwaga (ATP) la go Boetša Sekeng

Leleme la Gae: Sepedi

Mphato 2 Kotara 3

Diteng

Matseno	1
Dinyakwa tša mananeopeakanyo a ngwaga a thuto (ATP) a go boetša sekeng	2
Mabokgoni a leleme la gae	2
Diteng tša Leleme la gae	2
Ditumatlhaka le go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	2
Go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo	5
Setlwaedi seo se šišintšwego sa thuto ya motheo sa Leleme la gae sa beke le beke	6
Mešomo yeo e šišintšwego ya SEHLOPHA SA MOTHEO YA LELEME LE GAE (yeo e bolelago ka dinyakwa tša ATP)	7
Ditumatlhaka Le Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlw	15
Lenaneo la ditumatlhaka: leleme la gae: Sepedi	16
Foreimi ya peakanyo le selota mohlala	20
Lenaneo la teko	31
Lenaneotekolo: Sehlopha sa Motheo, Leleme la gae	31
MPHATO 2 Kotara 3: Mohlala wa mošomo wa teko ya semmušo	34

Matseno

Thobela barutiši mephathong ya motheo,

Leuba la COVID-19 le re tlogetše le thlotlo e kgolo kudu thutong. Ge re boela go thuto yeo e tlwaelegilego ya ka mehla, re swanetše gore ka moka re šome ka thata le ka bohlale gore thuto ya rena e kgone go hlapologelwa.

Se se bohlokwa kudu dithutong tša motheo moo bana ba swanetšego go ithuta mabokgoni a motheo a go bala le go ngwala. Afrika Borwa e ya go hloka gore o kgone go ruta bana mabokgoni a, gore bana ba se kgone go bala fela eupša ba tle ba kgone le go ‘balela go ithuta’.

Tokomane ye, e hlamilwe ka tsela yeo e lego gore e tla go thuša gore o fihlelele se. Re na le boitshepo bja gore ge o ka latela peakanyo ye ka tatelano ya yona, o ka kgona go buša nako yeo e re lahlegetšego ya go ruta le go ithuta gomme o fihliše bana go legato leo re nyakago gore ba be go lona.

Re rata go go leboga pele ga nako ka maikemišetšo a gago le go šoma ka thata ka mokgwa woo go hlokagalago go wena.

O tloga o aga setšhaba e le ka nnete.

Re le lakaletša tše botse fela kotareng yeo e tlago,

Sehlopha sa DBE/ NECT sa lenaneopeakanyo la ngwaga le dilotamehlala

Dinyakwa tša mananeopeakanyo a ngwaga a thuto (ATP) a go boetša sekeng

- Go na le dibeke tše 10 mo go di ATP tša DBE tša go boetša sekeng tša kotara ya 3.
- Dibeke tše tše 10 di arogantšwe ka ditikologo tše 5 tša thuto.
- Mo tikolong yenngwe le yenngwe ya beke tše pedi, dikarolo ka moka tša go ithuta polelo di swanetše go akaretšwa ka tsela ye, go šomišwa bonnyane bja nako:

BONNYANE BJA NAKO YEO E ABILWEGO YA SEPHOLEKE (CAPS)	MPHATO 1	MPHATO 2	MPHATO 3
Go theeletša le go Bolela	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45
Go bala le ditumatlhaka	Di iri tše 4 le metsotso ye 30	Di iri tše 4 le metsotso ye 30	Di iri tše 4 le metsotso ye 30
Mongwalo	Iri ye 1	Metsotso ye 45	Metsotso ye 45
Go ngwala	Metsotso ye 45	Iri ye 1	Iri ye 1
PALOMOKA	DI IRI TŠE 7	DI IRI TŠE 7	DI IRI TŠE 7

Mabokgoni a leleme la gae

- ATP ya go boetša sekeng ya Leleme la gae, e beakantšwe ka tsela yeo e lego gore e tla laetša morutiši gore ke mabokgoni afe ao a swanetšego go a aga go karolo enngwe le enngwe ya polelo.
- Go bohlokwa go lemoga gore dibekeng tše dingwe le tše dingwe tše pedi, mabokgoni ao a swanetšego go tšweletšwa a swana go karolo enngwe le enngwe. Se se ra gore go na le poeletšo e ntši gore mabokgoni a kgone go tšweletšwa.

Diteng tša Leleme la gae

- Go tikologo enngwe le enngwe ya beke tše pedi, barutiši ba swanetše go kgetha tabakgolo.
- Tabakgolo ye ke yona e tla tlhathago diteng tša tikologo yeo.
- Ka mohlala, Ge morutiši a ka kgetha tabakgolo yeo e rego '**Lepatlelong la dipapadi**', ke moka diteng ka moka di swanetše go tswalana le tabakgolo ye, go akaretša le:
 - a Tlotlontšu** yeo e rutwago, mohl.: **bapala, namela, moswinki, kotsi, bose, kgahliša** bj.bj.
 - b Dikoša goba merumokwano** yeo e rutwago, mohl: **Tšhwene ke marara**
 - c Kanegelo ya Go bala mmogo goba go bala ka go abelana** yeo e balwago, Mohl: Kanegelo yeo e bitšwago: **Kotsi lepatlelong la dipapadi!**
 - d Mošomo wa go ngwala** woo barutwana ba swanetšego go o dira mohl: **Ngwala ditemana tše pedi ka seo se diragetšego lepatlelong la dipapadi.**

Ditumatlhaka le go bala ka sehlopha sa go hlahlwa

- Diteng fela tše di sa amanego le tabakgolo ke ditumatlhaka le lenaneo la go bala ka sehlopha sa go hlahlwa.
- Gore bana ba tle ba kgone go ithuta go bala, ba swanetše go rutwa medumo ya polelo ka tatelano le go kopantšha le go kgaogantšha medumo yeo.
- Ke moka, ba swanetše go itlwaetša go bala mantšu le dikanegelo ba šomiša tsebo ya bona ya ditumahlaka go bitša mantšu.

A re bone gore ke mabokgoni afe le diteng dife tše di tšwelelago ka gare ga ATP ya MPHATO 2 KOTARA 3:

KAKARETŠO YA ATP YA GO BOETŠA SEKENG: MPHATO 2 KOTARA 3	
GO THEELETŠA LE GO BOLELA	
1	O bolela ka maitemogelo a gagwe, mohlala, o hlalosa ditaba ntle le go bušeletša
2	O theeletša ditaelo ka tatelano gomme a araba ka tshwanelo.
3	O theeletša ntle le go tsena seboledi ganong, o laetša go hlompha seboledi.
4	O botšiša dipotšišo gore a kwešiše.
5	O tše karolo go dikahlaahlo, a botšiša a bile a araba dipotšišo
6	O šišinya ditharollo tša bothata
7	O theeletša dikanegelo gomme a akanya go re bofelo bo ka ba bjang, goba a ipopela bofelo bja kanegelo
8	O theeletša kanegelo a nyaka dintlha ka bottalo gomme a araba dipotšišo tša go nyaka tlhalošo
9	O anega dikanegelo tše bonolo a fetola segalo le tlhaloso ya lentšu
10	O šomiša tloltontšu ye e oketšegago ka mehla ge a bolela
11	O šomiša polelo ya maleba go batho ba ba fapanego
12	O bapala karolopapadi ya maemo a a fapanego
13	O araba dithai le metlae.
14	O bolela metlae le dithai a šomiša polelo ka boikgopolelo
DITUMATLHAKA	
Temošo go morutiši:	
• Netefatša gore o kopantšha le go kgaogantša mantšu:	
• Go theeletša ka tsebe (temogo ya ditumatlhaka)	
• Ka tsebe le ka pono (DITUMATLHAKA)	
1	O lemoga tswalano ya ditlhaka le medumo yeo e rutilwego ka moka, go akaretša: medumotee, ditumammogotswakanywa, ditumanošitswakanywa le ditumammogopedi.
2	O bala mantšu go tšwa go ao a rutilwego ka thuto ya ditumatlaka mo mafokong le dingwalweng tše dingwe.
3	O ithuta go peleta mantšu a lesome ka beke a go tšwa go dithuto tša ditumatlhaka le mantšupono.
4	O lemoga dinokotumammogo tše di šomišitšwego mo mantšung
5	O hlopha mantšu a legoro le tee go ya ka tumatlhaka ya ona, mohlala, hlomola , hlokola , befa , kefa
6	O a lemoga ebile o a bala:
a	Ditumammogo tše di tlwaelegilego tša modumo wa tlhakapedi, mohlala: tl, th, ts, ph, sw
b	Ditumanošipedi tša go swana, Mohlala: "oo" ka go poo, tloo le "ee" ka go lee, meetse
c	Bontši mathomong a lentšu, Mohlala: di, ma
d	Bopa mantšu a ditlhaka tše tharo le tše nne a šomiša ditlhakatee le modumo wa ditlhakapedi tše a ithutilego tšona mo kotareng ye, mohlala, ata, aga, aba, epa, uta, rema, pana, bala: nyama, nyala, pholo, phoka
e	Ditumammogo tša tumatlhaka ya go tswakwa tša go thoma le tša go fetša mantšu go bopa le go aragonšha mantšu, mohlala, mpheeng , mpšheng , mpšeng , nthong
f	Morumokwano mo mantšung a go swana le: ne-ng, ma-ng, bja-ng
g	Ditumammogo tša modumo wa tlhakapedi tša ka mehla (ng) mafelelong a lentšu, mohlala, sekolong , toropong , leihlong , tsebeng

MONGWALO

- 1 O Hlama ditlhaka tše kgolo le ditlhaka tše nnyane ka tshwanelo le ka lebelo le legolo le nepagalo
 - 2 O tlogela sekgoba seo se lekanego magareng ga mantšu a lefoko
 - 3 O šomiša didirišwa tša mongwalo ka tshwanelo: phensele, sephumodi, rula
 - 4 O netefatša tebano le go swana: Ditlhaka tše nnyane le ditlhakakgolo lentšung
 - 5 O šomiša mongwalo wa go gatiša go mengwalo ka moka ya dikgatišo tša go ngwala.
 - 6 O a kopolla le go ngwala dipaterone tša mongwalo wo o kopanego goba mongwalo wa mothikitho
 - 7 O thoma go ithuta le go ngwala mongwalo wo o kopanego
- *Mohuta wa mongwalo o laolwa ke pholisi ya sekolo ya mongwalo goba pholisi ya Profense*

GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

Dintlha tša morutiši:

- *Bea baithuti ka dihlopha tša bokgoni bjo bo swanago bja go bala.*
- *Kgetha segwalwa/puku yeo e swanetšego maemo a sehlopha se sengwe le se sengwe.*
- *Theeletša leloko le lengwe le lengwe la sehlopha ge le bala gomme o mo thuše ge a le gare a bala.*

- 1 O šomiša ditumatlhaka, mantšupono, bokgoni bja go lebelediša popego le pileletšo ya mantšu ge a bala
- 2 O šomiša bokgoni bja tebeledišo ya popego le boteng bja sengwala go kwešiša.
- 3 O tšwela pele go aga tlottlontšu ya mantšupono
- 4 O bala ka thelelo yeo e oketšegago le maikutlo
- 5 O thoma go dira boitekolo bja pileletšo ya gagwe ya medumo le kwešišo ge a bala

GO IPALELA

- 1 O bala ka go hlaboša ge a balela mogwera
- 2 O ipalela: dipuku tše dikopana le direto
- 3 O bapala dipapadi tša go bala ebile o dira mešomo yeo e gatelelago bokgoni bja go bala le tlottlontšu

GO BALA MMOGO/ GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Phapoši ka moka e bala puku le morutiši / Ba theeletša le go latela ge morutiši a bala puku
- 2 Ba lemoga tatelano ya ditiragalo kanegelong
- 3 O lemoga lefelo leo kanegelo e diragalago go lona.
- 4 O šomiša bokantle bja puku le diswantšho go akanya gore kanegelo e mabapi le eng.
- 5 O araba dipotšišo tša boemo bja godimo go ya ka sengwalwa seo se badilwego
- 6 O fa kgopolu ya gagwe ka seo se badilwego
- 7 O lemoga mahlalosetšagotee le maganetši
- 8 O kgona go hlatholla tshedimošo go tšwa go ditafola tše bonolo tša go swana le tšhupamabaka

GO NGWALA

Dintlha tša morutiši:

- O šomiša mešomo ya go bala mmogo goba go bala ka go abelana go dira tšhupetšo ya mogwa wa go ngwala (peakanyo, go ngwala ga pele le go phatlalatša).
- *Efa bana mesetwana goba foreimi ya go ngwala go thuša bana go ngwala dikanegelo tša bona*

- 1 O tše karolo go dipoledišano tša go kgetha sehlogo seo go ngwalwago ka sona.
- 2 O peleta mantšu ao a tlwaelegilego gabotse ebile o leka go peleta mantšu a go se tlwaelege a šomiša tsebo ya ditumatlhaka.
- 3 O aga bobolokelo bja gagwe bja mantšu le pukuntšu
- 4 O balela molekane sengwalwa sa gagwe
- 5 O a bala le go ahlaahlha sengwalwa sa gagwe le molekane.

GO NGWALA

1 O feleletša mešomo ya go ngwala yeo e akaretšago peakanyo, go ngwala la mathomo le go phatlalatša:

- a** Temana e tee ya bonnyane mafoko a mahlano, ka maitemogelo a gagwe goba ditiragalo tša go swana le ditaba tša tšatši ka tšatši
- b** Temana 1- 2 ya mafoko a seswai ka maitemogelo a gago goba ditiragalo.
- c** Sengwalwa sa go go ntšha maikutlo go swana le karata ya gore motho a fole, poskarata bj.bj.
- d** Kanegelo ya mong ya bonnyane mafoko a tshela

2 O lemoga le go šomiša polelo gabotse, go akaretša le:

- a** Maswaodikga: dikhutlo, difegelwana, maswao a potšišo, maswao a makalo, ditlhakakgolo
- b** Mašala
- c** Maina
- d** Madiri
- e** Lebaka la bjale
- f** Lebaka leo le fetilego
- g** Lebaka leo le tlago

Go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo

- Tsela enngwe e kaone kudu ya go netefatša gore o šomiša nako yeo e abilwego gabotse gore o kgone go fetša mabokgoni ka moka ao a lego ka gare ga ATP, ke go tšweletša setlwaedi sa go ithuta polelo.
- Ka tlase go na le setlwaedi seo se šišintšwego sa beke le beke, seo se ka šomišwago tikologong ya beke tše pedi
- Setlwaedi se se šomiša nako BONNYANE BJA NAKO yeo e abetšwego Leleme la gae (Di iri tše 7)
- Setlwaedi se se rulagantšwe gore se ka šoma mephatong ka moka

Setlwaedi seo se šišintšwego sa thuto ya motheo sa Leleme la gae sa beke le beke

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	NAKO: PALOMOKA	NAKO: GO THEELETŠA LE GO BOLELA	NALO: GO BALA LE DITUMAHHLAKA	NAKO: GO MONGWALO NGWALA
Mošupologo	GO THEELETŠA LE GO BOLELA MONGWALO	Bomolomo Teko yeo e sego ya molao	metsotso ye 15 metsotso ye 15	metsotso ye 15 15 metsotso ye	metsotso ye 15 15 metsotso ye	metsotso ye 15
	GO BALA & DITUMATHLAKA GO NGWALA	Go bala mmogo/ka go abelana Go ngwala ka go abelana le mokgwa wa go ngwala	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30
	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30
Labobedi	GO BALA & DITUMATHLAKA MONGWALO	Ruta medumo ye meswa le mantšu Ruta medumo ye meswa le mantšu	metsotso ye 15 metsotso ye 15	metsotso ye 15 metsotso ye 15	metsotso ye 15 metsotso ye 15	metsotso ye 15
	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15
	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30
Laboraro	GO THEELETŠA LE GO BOLELA Bomolomo	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15
	GO BALA & DITUMATHLAKA MONGWALO	Ruta mantšu a maswa le mediumo Ruta ditlhaka a maswa le mantšu	metsotso ye 15 metsotso ye 15	metsotso ye 15 metsotso ye 15	metsotso ye 15 metsotso ye 15	metsotso ye 15
	GO NGWALA	Go ngwala ka go abelana le mokgwa wa go ngwala	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30
	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30
Labone	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go itwaetša ditumathlaka	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15
	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15
	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go bala ka sehlopha sa go bala ka go hlahlwa	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30	metsotso ye 30
Labohlano	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Bomolomo	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15	metsotso ye 15
	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go boelēša ditumathlaka	15 metsotso ye	15 metsotso ye	15 metsotso ye	15 metsotso ye
	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go bala mmogo/ka go abelana	15 metsotso ye	15 metsotso ye	15 metsotso ye	15 metsotso ye
	GO BALA & DITUMATHLAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30 metsotso ye	30 metsotso ye	30 metsotso ye	30 metsotso ye
			Di iritše 7	metsotso e 45	Di iritše 4 le	Irie 1
					metsotso e 30	

Naa o a bona gore kaboo ya nako ya karolo ye nngwe le ye nngwe e nepagetše?

Mešomo yeo e šišintšwego ya SEHLOPHA SA MOTHEO YA LELEME LE GAE (yeo e bolelago ka dinyakwa tša ATP)

- Ka lebaka la gore bokgoni bjoo bo swanago bo swanetše go tšweletšwa, ekaba kgopol o e kaone go dira mešomo yeo e swanago beke le beke.
- Se se netefatša gore o akaretša mabokgoni ka moka ao a hlokagalago go ya ka ATP
- Gape e dira gore go ruta le go ithuta go sepele gabotse. Ge bana ba šetše ba tlwaetše mešomo ye. Ga go sa hlokega nako ye ntši ya go hhalosa.
- Peakanyo yeo e latelago e šišinya mešomo yeo o ka tlwaelago go e dira beke le beke gore o kgone go fihlelela dinyakwa tša ATP.
- Moo mabokgoni a itšego goba diteng di swanetšego go akaretšwa (go ya ka ATP), tše le tšona di akareditšwe.
- Temošo: Barutiši ba swanetše go šomiša pukutšhomo ya DBE moo go swanetšego.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Mošupologo	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	<ul style="list-style-type: none"> • Hlagiša tabakgolo • Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo • Ruta koša goba morumokwano
	MONGWALO	Teko yeo e sego ya semolao	<ul style="list-style-type: none"> • Efa baithuti teko yeo e sego ya semolao go bona ge eba ba gopola medumo le mantšu tše di rutilwego peleng • Lebelela mongwalo- go hlama ditlhaka, ditlhakakgolo, dikgoba
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana PELE RE BALA	<ul style="list-style-type: none"> • Pele re bala • Laetša baithuti diswantšho tša kanegelo • Ba kgopele ba go botše gore go diragala eng • Ba kgopele gore ba dire dikakanyo • Ba kgopele gore ba lemoge lefelo la ditiragalo
	GO NGWALA (Beke 1 ya tikologo 1)	Go ngwala mmogo le mokgwa wa go ngwala: PEAKANYO	<ul style="list-style-type: none"> • Botša barutwana sehlogo sa go ngwala • Botša barutwana tiro ya go ngwala yeo o e kgethilego, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Temana e 1 ya mafoko a 6 b Temana e 1 goba tše 2 tša mafoko a 8 c Karata ya o fole ka pela / poskarata • Laetša baithuti go BEAKANYA GO NGWALA. • Kgopela dikgopol o tša peakanyo (Go ngwala mmogo) • Botša baithuti gore ba feleletše dipeakanyo tša bona (Ba se ke ba kopisa)
	GO NGWALA (Beke 2 ya tikologo 1)	Go ngwala mmogo le mokgwa wa go ngwala: RULAGANYA	<ul style="list-style-type: none"> • Ngwala sengwalwa sa gago sa pele letlapeng • Ngwala lenaneotekolo la go rulaganya letlapeng • Laetša baithuti go RULAGANYA dingwalwa tša bona ba šomiša lenaneotekolo (go ngwala mmogo) • Botša baithuti gore ba rulaganya dingwalwa tša bona goba tša balekane.

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Mošupologo	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala sehlopha sa go hlahlwa DIHLOPHA TŠE 2 X METSOTSO E 15 SEHLOPHENG	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse ba sware mošomo wa ditumahlaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Balang go tšwa dipadišong goba pukutšhomong ya DBE (Sehlopha sa bokgoni bjoo bo swanago) Bušeletša mantšu a ditumathaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwala seo se ba lekanego go ya ka boemo bja bona. Theeletša moithuti yo mongwe le yo mongwe a bala ka bo yena.
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta modumo wo moswa le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> Šoma ka tatelana o latela lenaneo la ditumatlhaka tša polelo ya geno Ruta baithuti go bala modumo o moswa Ba rute go bala mantšu ao a šomišago modumo wo moswa le medumo yeo mengwe yeo e šetšego e rutilwe (Mantšu a go bileletšegago) Ba laetše go kgaogantšha le go kopantsa mantšu Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	MONGWALO	Ruta leletere le leswa le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> Ke kakanyo ye botse go tswalanya mongwalo le ditumatlhaka Ruta baithuti go ngwala tlhaka goba modumo wo ba o rutilwego (Mephato ya 2&3 – mongwalo wo o kgomaganego) Ruta baithuti go ngwala mantšu le mafoko ao a šo mišago modumo Thuša baithuti ka mokgwa wa maleba wa go swara phensele, wa go dula, wa go hlama ditlhaka, sekgoba le bogolo bja ditlhaka Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labobedi	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana Go bala la mathomo	<ul style="list-style-type: none"> • Go bala la mathomo • Balela barutwana kanegelo ka thelelo le ka maikutlo • Ema gomme o hlalose moo go hlokegago • Laetša o be o hlalose popopolelo, yeo e akaretšago: <ul style="list-style-type: none"> a Maswaodikga b Mahlalosetšagotee c Maganetši d Bontši – ‘di’ and ‘ma’ • Morago ga go bala, botšiša dipotšišo tša mohuta wo: <ul style="list-style-type: none"> a Go gopola (mang, kae, neng, eng, bj.bj) b Tatelano (Go diregile eng pele, sa go latela, sa mafelelo) c Dikgopololo tša gago (o ratile / o nagana eng ka / bj.bj)
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> • Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) • Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE • Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) • Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha • Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona • Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	<ul style="list-style-type: none"> • Ruta mantšu a 3 a tlotlontšu ya tabakgolo • Opela koša goba morumokwano • Dira mošomo wa bomolomo, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Ditaba – Kgopela baithuti ba 2 go abelana ka ditaba tša bona b Bokgoni bja go anega – Kgopela barutwana go itirela kanegelo yeo e sepelelanago le tabakgolo gomme ba abelane le balekane ba bona. c Dipapadi – Bapala papadi ya polelo d Metlae – Kgopela baithuti ba 2 go dira metlae goba dithai

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	GO BALA & DITUMATLHAKA	Ruta modumo le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> Šoma ka tatelano o latela lenaneo la ditumatlhaka tša polelo ya geno Ruta baithuti go bala modumo o moswa Ba rute go bala mantšu ao a šomišago modumo wo moswa le medumo yeo mengwe yeo e šetšego e rutilwe (Mantšu a go bileletsegago) Ba laetše go kgaogantša le go kopantša mantšu Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	MONGWALO	Ruta tlhaka le leswa le mantšu	<ul style="list-style-type: none"> Ke kakanyo ye botse go tswalanya mongwalo le ditumatlhaka Ruta baithuti go ngwala tlhaka goba modumo wo ba o rutilwego (Mephato ya 2&3 – mongwalo wo o kopanego) Ruta baithuti go ngwala mantšu le mafoko ao a šomišago modumo Thuša baithuti ka mokgwa wa maleba wa go swara phensele, wa go dula, wa go hlama ditlhaka, sekgoba le bogolo bja ditlhaka Dira mešomo ya pukutšhomo ya DBE yeo e swanetšego
	GO NGWALA (Beke 1 ya tikologo)	Mokgwa wa go ngwala le go ngwala ka go abelana GO NGWALA LA MATHOMO	<ul style="list-style-type: none"> Gopotša barutwana ka mošomo wa go ngwala Ngwala peakanyo ya gago letlapeng Ngwala moseto/foreimi ya go ngwala letlapeng Laetša baithuti GO NGWALA LA MATHOMO(Go ngwala ka go abelana) Botša barutwana go šomiša dipeakanyo tša bona le meseto ya bona go NGWALA LA MATHOMO
	GO NGWALA (Beke 2 ya tikologo)	Mokgwa wa go ngwala le go ngwala ka go abelana PATLALATŠA LE GO TŠWELETŠA	<ul style="list-style-type: none"> Gopotša barutwana mošomo wa bona wa go ngwala Ngwala mošomo wa gago wa mathomo le thulaganyomo letlapeng Lebelela di thulaganyo gape Laetša barutwana go phatlalatša le go ngwala gape ka bokgwari go sena diphošo, le go tsenya sethalwa ba phatlalatše sengwalwa sa bona Botša baithuti gore ba abelane sengwalwa sa bona le molekane – ba balelane

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Laboraro	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labone	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumathhaka	<ul style="list-style-type: none"> Bušeletša medumo ye 2 yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro Dira mošomo wa ditumathhaka le baithuti ka phapošing, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Kopantšha medumo go dira mantšu b Kgaogantšha mantšu ka medumo c Kgaogantšha mantšu ka dinoko d Kgaogantšha mantšu ka hlogo le moselana e Hlopha mantšu ka magoro f Dira mošomo wo o swanetšego wa pukutšhomo ya DBE
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana GO BALA LA BOBEDI	<ul style="list-style-type: none"> Go bala la bobedi Balela baithuti kanegelo ka thelelo le ka maikutlo Morago ga go bala, botšiša dipotšišo tše di akaretšago: <ul style="list-style-type: none"> a Tatelano (Go diregile eng pele, sa go latela, sa mafelelo) b Kgopoloyya gago (Naa o ratile / Naa o nagana eng ka/ bj.bj) c Boemo bja godimo (ke ka lebaka la eng o nagana gore / Ge nkabe o le ___ o be o tla dira eng / Naa o ka dira kgokaganyo le... / bj.bj.) Kgopela baithuti gore ba hlame dipotšišo tša bona ka kanegelo gomme ba botšiše molekane

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labone	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomo tša DBE Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labohlano	GO THEELETŠA LE GO BOLELA	Mešongwana ya bomolomo	<ul style="list-style-type: none"> Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo Opela koša goba morumokwano Dira mošomo wo mongwe wa bomolomo, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Bea baithuti ka dihlopha tša go ahlaaha sengwalwa, ba šomiša moseto/foreimi (Ke ratile... / ga se ka rata... / ke nagana gore sengwalwa se se ngwadilwe go ...) b Bokgoni bja go anega – kgopela baithuti go šoma ka sehlopha gomme ba tle ka sehlogo seo ba se kwanetšego ka sehlopha
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go itlwaetša ditumatlhaka	<ul style="list-style-type: none"> Bušeletša medumo ye mebedi yeo e rutilwego ka Labobedi le Laboraro, gammogo le medumo ye mengwe yeo e rutilwego mo kotareng ye Dira mošomo wa ditumatlhaka le baithuti ka phapošing, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Kopantšha medumo go bopa mantšu b Arogantšha mantšu ka medumo c Bopa mantšu o šomiša medumo – Go humana mantšu d Ngwala mafoko a gago o šomiša mantšu a ditumatlhaka e Dira mošomo wo o swanetšego wa pukutšhomo ya DBE

LETŠATŠI	KAROLO	MOŠOMO	MEŠOMO YEO E ŠIŠINTŠWEGO
Labohlano	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala mmogo/ Go bala ka go abelana MORAGO GA GO BALA	<ul style="list-style-type: none"> • Morago ga go bala • Dira mošomo wa go tsitsinkela sengwalwa ka mokgwa wo o tseneletšego, mohl: <ul style="list-style-type: none"> a Go bapala karolo ya moanegwa – Bea baithuti ka dihlopha gore ba bapale kanegelo b Mafelelo a maswa – Botša baithuti gore ba itirele mafelelo a maswa a kanegelo gomme ba hlalosetše balekane ba bona c Ba hlalosa kanegelo ka sehlopha– leloko le lengwe le le Ingwe la sehlopha le hlalosa kanegelo ka tatelano d Hlalosa kanegelo le mogwera – molekane yo mongwe le yo mongwe o hlalosa karolo ya kanegelo ka tatelano ya maleba e Kakaretšo – Moithuti o mongwe le o mongwe o hlalosetša molekane gore kanegelo e mabapi le eng ka mafoko a 2-3
	GO BALA & DITUMATLHAKA	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa Dihlopha tše 2 Metsotso ye 15 sehlopha se sengwe le se sengwe	<ul style="list-style-type: none"> • Dudiša baithuti gabotse o ba fe mošomo wa ditumatlhaka goba wa go bala (ka bobedi goba go ipalela) • Bala go tšwa go dipadišo goba dipukutšhomu tša DBE • Bitša sehlopha se sennyane gore se tle se šome le wena (sehlopha sa bokgoni bjo bo swanago) • Bušeletša ditumatlhaka le mantšupono le sehlopha • Efa sehlopha sengwalwa seo se lego boemong bja sona • Theeletša morutwana wo mongwe le wo mongwe a bala ka bo yena

Naa o lemogile gore ka gare ga karolo enngwe le enngwe ditlwaedi di a latelwa? Lebelela ge e ba o lemogile ditlwaedi tšeо di akareditšwego:

MEŠOMO YA BOMOLOMO

- Mošupologo: Hlagiša tabakgolo, Ruta mantšu a mararo a tlotlontšu ya tabakgolo, Ruta koša goba morumokwano
- Laboraro: Ruta mantšu a tlotlontšu, Opelang koša goba morumokwano, dira mošomo o mongwe
- Labohlano: Ruta mantšu a tlotlontšu, Opelang koša goba morumokwano, dira mošomo o mongwe

DITUMATLHAKA & MONGWALO

- Mošupologo: Dira teko yeo e sego ya semolao go lekola tsebo ya tumatlhaka le mongwalo
- Labobedi: Ruta modumo wo moswa le mantšu; Ruta go ngwala ditlhaka le mantšu
- Laboraro: Ruta modumo wo moswa le mantšu; ruta go ngwala ditlhaka le mantšu
- Labone: Dira mošomo wa go itlwaetša medumo ya ditumatlhaka yeo e rutilwego
- Labohlano: Dira mošomo wa go itlwaetša medumo ya ditumatlhaka yeo e rutilwego

GO BALA MMOGO/ GO BALA KA GO ABELANA

- Mošupologo: Pele re bala
- Labobedi: Go bala la mathomo
- Labone: Go bala la bobedi
- Labohlano: Morago ga go bala

GO NGWALA

- Beke 1 Mošupologo: Peakanyo
- Beke 1 Laboraro: Go ngwala la mathomo
- Beke 2 Mošupologo: Rulaganya
- Beke 2 Laboraro: Go phatlalatša le go tšweletša

← Naa se se a kwagala? Ke diphetogo dife tšeо o nyakago go di dira?

Ditumatlhaka Le Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwā

Bjalo ka morutiši wa mephatong ya motheo, maikarabelo a gago a magolo ke go netefatša gore baithuti ka moka ba kgona go bala!

Thlahlo ya motheo yeo o swanetšego go e latela ge o ruta ditumatlhaka ke:

1 Netefatša gore o na le lenaneo la ditumatlhaka leo le feletšego, leo le akaretšago medumo ka moka ya leleme la geno.

- Lenaneo la ditumatlhaka la Sepedi Leleme la gae la NECT le loketšwe ka tlase – Hle lokologa go le šomiša goba go šomiša lenaneo le lengwe le le lengwe leo le laetšwe ke Profense, sediko goba sekolo.

2 Latela lenaneo la ditumatlhaka gabotse. O dire medumo gabotse ka tatelano:

- Netefatša gore barutwana ba kgona go kwa modumo, le go lemoga modumo mantšung.
- Ruta baithuti tswalano gare ga ditlhaka le medumo – le gore modumo o lebelelega bjang.
- Itlwaetše go kopantšha modumo le medumo ye mengwe yeo o e tsebago go bopa mantšu.
- Bala dingwalwa tše di na go le mantšu a modumo.
- Bušeletša medumo yeo e rutilwego kgafetša.

Tlhahlo ya motheo yeo o swanetšego go e latela ge o ruta go bala ke:

1 Bea baithuti ka bokgoni bjo bo swanago bja go bala.

2 Bitša sehlopha sa go bala gomme o netefatše gore sehlopha se sengwe le se sengwe se go balela bonnyane gatee ka beke.

3 Leka go theeletša baithuti bao ba sokolago gatee goba gabedi ka beke.

4 Šomiša sengwalwa seo se lekanetšego boemo bja sehlopha – ka dihlopha tše dingwe o tla swanelwa ke go bušeletša medumo le go bopa mantšu.

5 Ge o šoma le sehlopha, theeletša moithuti yo mongwe le yo mogwe a bala ka bo yena.

6 Ruta baithuti go bileletša medumo ya mantšu ao ba sa a tsebego – Ge moithuti a fihla go lentšu leo a sa le tsebego, mo thuše go le bileletša medumo ya lona. O seke wa le tshela goba wa bitša moithuti o mongwe gore a le bale.

7 Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwā, bea baithuti ka bobedi gore ba kgone go feleletša mešomo ya go bala mmogo mola wena o le gare o šoma le sehlopha se sennyane.

Lenaneo la ditumatlhaka: leleme la gae: Sepedi

- Go bohlokwa go ruta baithuti ditumatlhaka tša polelo ka tatelano.
- Medumo yeo e rutwago go lenaneo la Sepedi polelo ya gae la NECT e latelantšwe ka mo tlase – lokologa go šomiša se bjalo ka thlahlo.
- Ka lebaka la Leuba la Covid-19, baithuti ba bantši ba paletšwe ke go ithuta dikarolo tše bohlokwa tša ditumatlhaka.
- Humana gore ke medumo efe yeo baithuti ba sa e tsebego gomme o šomane le lenaneo ka tatelano gore baithuti ba kgone go tseba medumo yeo.

Hle lemoga:

- Medumo yeo e lego ka plokong ye sehla** ke yeo e tšwelelago ka gare ga ATP ya MPHATO 2 Kotara 3 (ka godimo ga medumo ya hlakatee ka moka)
- Netefatša gore baithuti ba tseba medumo ye
- Go tlaleletša se, ruta baithuti mafelelo ao a tlwaelegilego go swana le: ‘-ng’.

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
a				
b				
l	l-a-l-a = lala	b-a-l-a = bala		
e	e-l-a = ela	b-e-l-a = bela	l-e-l-a = lela	
m	m-a-l-a = mala	l-e-m-a = lema	e-m-a = ema	
o	o-m-a = oma	l-o-m-a = loma	m-o-m-a = moma	
i	i-l-a = ila	i-l-e = ile	i-m-a = ima	
d	d-i-l-a = dila	m-a-d-i = madi	l-e-d-i-m-o = ledimo	
u	d-u-l-a = dula	b-u-l-a = bula	m-a-b-u = mabu	
p	p-u-l-a = pula	p-u-d-i = pudi	p-e-l-o = pelo	
r	r-e-r-a = rera	r-o-m-a = roma	r-e-m-a = rema	
n	n-a-m-a = nama	n-a-b-a = naba	n-e-l-a = nela	
k	k-o-b-o = kobo	k-o-b-a = koba	k-u-k-a = kuka	
j	j-e-l-a = jela	j-e-l-e = jele	j-a-s-e = jase	
t	t-a-t-e = tate	t-a-b-a = taba	t-e-m-a = tema	
f	f-e-t-a = feta	f-e-l-a = fela	f-o-f-a = fofa	
g	g-a-m-a = gama	g-o-l-a = gola	g-a-t-a = gata	
s	s-e-g-a = sega	s-o-l-a = sola	s-e-f-a = sefa	
š	š-a-l-a = šala	l-e-š-o-b-a = lešoba	l-e-š-a-k-a = lešaka	
h	h-e-m-a = hema	h-u-m-a = huma	h-u-e-t-š-a = huetša	
w	w-e-n-a = wena	w-e-l-a = wela	l-e-w-a = lewa	

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
y	y-e-n-a = yena	y-o-n-a = yona	b-o-y-a = boy	
ts	ts-o-g-a = tsoga	ts-e-l-a = tsela	ts-e-b-e = tsebe	
hl	hl-a-p-i = hlapi	hl-a-n-o = hlano	hl-a-k-a = hlaka	
lw	lw-a-l-a = lwala	lw-e-l-a = lwela	b-e-f-e-lw-a = befelwa	
tl	tl-a-l-a = tlala	tl-o-g-a = tloga	tl-o-š-a = tloša	
sw	sw-a-r-a = swara	sw-a-y-a = swaya	sw-a-b-a = swaba	
kg	kg-a-k-a = kgaka	kg-a-l-a = kgala	kg-a-r-a = kgara	
th	th-a-b-a = thaba	th-a-k-a = thaka	th-o-th-a = thotha	
oo	m-oo-k-a = mooka	m-oo-k-i = mooki	ph-oo-f-o-l-o = phoofolo	
ee	b-ee-l-a = beela	l-ee-b-a = leeba	m-ee-t-s-e = meetse	
ng	ng-a-p-a = ngapa	ng-a-k-a = ngaka	ng-a-ng-a = nganga	
nt	nt-a = nta	nt-o-m-a = ntoma	nt-e-p-a = ntepa	
mp	mp-a = mpa	mp-a-tl-a = mpatla	mp-a-l-e-l-a = mpalela	
ph	ph-o-k-a = phoka	ph-u-l-a = phula	ph-u-m-u-l-a = phumula	
ny	ny-a-k-a = nyaka	ny-a-l-a = nyala	l-e-ny-a-l-o = lenyalo	
mm	mm-a-l-a = mmala	mm-u-š-o = mmušo	mm-o-l-e-d-i = mmoledi	
nn	nn-a = nna	m-o-nn-a = monna	nn-a-k-o = nnako	
aa	m-aa-k-a = maaka	m-aa-n-o = maano	b-aa-g-i = baagi	
nw	e-nw-a = enwa	nw-e-g-a = nwega	nw-e-š-a = nweša	
šw	šw-a-b-a = šwaba	šw-a-b-i-l-e = šwabile	šw-e-u = šweu	
kh	kh-u-t-a = khuta	kh-u-p-a = khupa	m-o-kh-u-kh-u = mokhukhu	
ii	d-ii-l-a = diila	t-ii-š-a = tiiša	b-o-d-ii-d-i = bodiidi	
ll	m-o-ll-o = mollo	s-e-ll-o = sello	b-o-f-o-ll-a = bofolla	
kw	kw-e-l-e = kwele	kw-a-t-a = kwata	l-e-kw-a-t-a = lekwata	
hw	hw-i-l-e = hwile	hw-i-b-i-d-u = hwibidu	hw-i-b-i-l-a = hwibila	
tš	tš-e-a-n-g = tšeang	tš-o-l-a-n-g = tšolang	l-e-tš-a-n-g = letšang	
rw	m-o-rw-a = morwa	rw-a-l-a-n-g = rwalang	rw-e-š-a = rweša	
fš	fš-e-g-a = fšega	l-e-fš-e-g-a = lefšega	fš-e-g-i-š-a = fšegiša	
gw	gw-a-b-a = gwaba	s-e-gw-a-gw-a = segwagwa	m-o-gw-a-p-a = mogwapa	
bj	bj-a-l-a = bjala	bj-o-k-o = bjoko	bj-e-tš-e = bjetše	
fs	l-e-fs-ie-l-o = lefsielo	m-a-fs-ie-l-o = mafsielo	l-e-fs-i-k-a = lefsika	
my	my-e-my-e-l-a = myemyela	my-e-my-e-tš-e = myemyetše	my-e-my-e-l-o = myemyelo	
tw	b-e-tw-a = betwa	g-a-tw-a = gatwa	r-e-tw-a = retwa	

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
tlw	tlw-a-e-l-a = tlwaela	tlw-a-e-tš-e = tlwaetše	o-tlw-a = otlwa	
tsw	tsw-a-k-a = tswaka	tsw-a-l-a = tswala	tsw-i-n-y-a = tswinya	
tsh	tsh-e-l-a = tshela	tsh-e-l-e = tshelle	tsh-e-tš-e = tshetše	
psh	psh-i-o = pshio	d-i-psh-i-o = dipshio	i-psh-i-n-a = ipshina	
thw	thw-a-l-a = thwala	thw-e-tš-e = thwetše	thw-a-thw-a-š-a = thwathwaša	
ngw	ngw-a-l-a = ngwala	ngw-a-n-a = ngwana	l-e-ngw-a-l-o = lengwalo	
kgw	kgw-a-r-a = kgwara	kgw-a-th-a = kgwatha	l-e-kgw-a-r-a = lekgwara	
hlw	hlw-a-e-l-a = hlwaela	m-o-hlw-a = mohlwa	hlw-e-k-i-š-a = hlwekiša	
nkw	nkw-e = nkwe	nkw-e-l-e = nkwele	nkw-e-š-a = nkweša	
ntl	ntl-o = ntlo	ntl-a-b-a = ntloba	ntl-i-š-a = ntliša	
nts	nts-e-b-a = ntseba	nts-e-b-i-š-a = ntsebiša	nts-e-b-i-l-e = ntsebile	
ntš	ntš-e-a = ntšea	ntš-ee-l-a = ntšeela	ntš-o-l-a = ntšola	
tlh	tlh-a-b-a = tlhaba	tlh-a-k-a = tlhaka	tlh-a-k-e-n-g = tlhakeng	
khw	khw-a-e-r-e = khwaere	s-e-khw-a-m-a = sekhwama	l-e-khw-e-khw-e = lekhwekhwe	
mph	mph-a-k-a = mphaka	mph-a-t-o-n-g = mphatong	mph-a-l-a = mphala	
ntw	ntw-a = ntwa	ntw-e-l-a = ntwela	ntw-e-š-a = ntweša	
mpš	mpš-a = mpša	d-i-mpš-a = dimpša	t-o-mpš-a = tompša	
nyw	d-ie-nyw-a = dienywa	a-nyw-a = anywa	b-e-a-k-a-nyw-a = beakanywa	
tšh	tšh-a-b-a = tšhaba	tšh-e-l-a = tšhela	tšh-e-m-o-n-g = tšhemong	
nth	nth-o-m-a = nthoma	nth-e-k-e-l-a = nthekela	nth-i-b-a = nthiba	
nkg	nkg-o = nkgo	nkg-o-m-a = nkgoma	nkg-a-m-a = nkgama	
tšw	tšw-a-f-a = tšwafa	tšw-e-l-e = tšwele	tšw-e-l-e-tš-a = tšweletša	
nthw	nthw-a-l-e-l-a = nthwalela	nthw-a-d-i-š-a = nthwadiša		
ntsw	ntsw-a-l-a = ntswala	ntsw-a-l-e-l-e-l-a = ntswalelela		
pšh	pšh-e-l-e = pšhele	pšh-e-g-a = pšhega		
nkgw	nkgw-a-th-a = nkgwatha	nkgw-e-t-e = nkgwete		
ntlh	ntlh-a-k-i-š-a = ntlhakiša	ntlh-o-r-e-n-g = ntlhoreng		
nngw	nngw-a-p-a = nngwapa	nngw-a-l-e-l-a = nngwalela		

DITUMATLHAKA				Lekola
Modumo wa tumatlhaka	Mantšu a pileletšo			
mpsh	mpsh-a = mpsha	mpsh-i-k-e-l-a = mpshikela		
mpšh	mpšh-e = mpše	d-i-mpšh-e = dimpše		
tshw	tshw-a-r-a = tshwara	tshw-e-l-e = tshwele		
tšhw	b-o-n-tšhw-a = bontšhwa	g-a-n-tšhw-a = gantšhwa		
tlhw	tlhw-a-e-l-a = tlhwaela	m-o-tlhw-a = motlhwa		
ntlw	ntlw-a-n-a = ntlwana	ntlw-a-e-l-a = ntlwaela		
ntšh	ntšh-a = ntšha	ntšh-a-b-a = ntšhaba		
ntsh	ntsh-e-p-a = ntsheda	ntsh-o-b-a = ntshoba		
ntšw	ntšw-e-l-e = ntšwele	ntšw-e-l-e-tš-a = ntšweletša		
ntšhw	kg-a-ntšhw-a = kgantšhwa	b-o-ntšhw-a = bontšhwa		
ntshw	ntshw-a-r-a = ntshwara	ntshw-e-š-a = ntshweša		
ntlhwa	ntlhwa-a = ntlhwa	d-i-ntlhwa-a = dintlhwa		

Foreimi ya peakanyo le selota mohlala

- O ka kgetha go šomiša goba go se šomiše setlwaedi seo le hhalositšwego karolong ya go feta.
- Ntle le kgetho ya gago ya setlwaedi, o swanetše go akaretša dikarolo ka moka tša polelo tša beke.
- Gape gopola go lebelela nako yeo e abetšwego karolo e itšego mo bekeng. Bona letlakala la 4.
- Nyaka thlahlo go kakaretšo ya ATP ya go boetša sekeng mo letlakaleng la 5.
- Šomiša selotamohlala seo se latelago go dira rekhoto e bonolo ya mošomo woo o o dirago beke le beke.

Gopola gore, Lenaneothuto leo le breakantšwego la NECT MPHATO 1-3 Leleme la gae Sepedi le ka kgona go fegollwa mo letlakaleng la: www.nect.org.za

Tabakgolo 1:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
		MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
		MEŠOMO:		MEŠOMO:
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA; DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO;		SENGWALWA; MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA;	
				SEHLOGO LE TIRO;
				DINTLHA;
				GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

Tabakgolo 2:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
		MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
		MEŠOMO:		MEŠOMO:
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA;		SENGWALWA;	
	DIPOTŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO;			
		MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA;		
			SEHLOGO LE TIRO;	
				DINTLHA;
				GO BALA KA SEHLOPHASA GO HLAHLWA

Tabakgolo 3:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
		MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:
DITUMATLHAKA	MEDIUMO:		MEDIUMO:	
		MEŠOMO:		MEŠOMO:
MONGWALO	MEDIUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDIUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA; DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO;		SENGWALWA; MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA;	
				SEHLOGO LE TIRO;
				DINTLHA;
				GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

Tabakgolo 4:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
		MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:
DITUMATLHAKA	MEDIUMO:		MEDIUMO:	
		MEŠOMO:		MEŠOMO:
MONGWALO	MEDIUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDIUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA; DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO;		SENGWALWA; MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA;	
				SEHLOGO LE TIRO;
				DINTLHA;
				GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

Tabakgolo 5:

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
BOMOLOMO	TLOTLONTŠU:		TLOTLONTŠU:	
	KOŠA/MORUMOKWANO:		KOŠA/MORUMOKWANO:	
		MEŠOMO E MENGWE:		MEŠOMO E MENGWE:
DITUMATLHAKA	MEDUMO:		MEDUMO:	
		MEŠOMO:		MEŠOMO:
MONGWALO	MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:		MEDUMO/MANTŠU MAFOKONG:	

Mošomo	Beke 1	Lekola	Beke 2	Lekola
GO BALA KA GO ABELANA	SENGWALWA; DIPOTŠIŠO TŠA TEKAKWEŠIŠO;		SENGWALWA; MOŠOMO WA MORAGO GA GO BALA;	
				SEHLOGO LE TIRO;
				DINTLHA;
				GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

Lenaneo la teko

Teko ya go ithuta

- Lenaneotekolo leo le latelago le akaretša bokgoni bja bohlokwa bja tšweletšo ya go bala le go ngwala bjoo baithuti ba swanetšego go bo kgona gabotsebotse mo seholpheng sa motheo.
- Go na le mabokgoni a bohlokwa a go bala le go ngwala ao baithuti ba swanetšego go a kgona mafelelong a Mphato wa 3.
- A go na tsela ya ka pela go bay a bonolo ya go lekola ‘teko ya go ithuta’ goba teko yeo e tšwelago pele(ya ka mehla).
- Gore o dire se gabotse, o ka nyaka go leka dintlha tše di latelago:
 - Dira **puku ya go ngwala/rekhota kelo** gomme o dule o na le yona ka dinako tšohle.
 - Swaya puku ye bjalo ka puku ya **SEPHIRI**.
 - Eba le karolo ya moithuti yo mongwe le yo mongwe** ka mo pukung ye.
 - O swanetše go dula **o lekola gore baithuti ba šoma bjang** ge letšatši le legare le eya gomme **o ngwale dintlha tša seo o se lemogilego sa go sepelelana le mabokgoni** a.
 - Bea šedi go baithuti bao e lego gore **ga ba dire tšwelopele**, **o šome le bona** gore o kgone go ba **thuša mo mo ba sokolago**.

Lenaneotekolo: Seholpha sa Motheo, Leleme la gae

TŠHOMO PHETIŠI	✓
O latela melao le maikemišetšo a ka phapošing	
O laola maikutlo a gagwe	
O šoma ka bo yena	
O kgona go šoma gabotse le seholpha	
O kgona go tsepelela le go feleletša mešomo ka nako yeo e lekanetšego	
O a gopola le go tswalanya thuto yeo a rutilwego kgale le thuto ye mpsha	
O kgona hlama le go tshwara ditswalano tše diswa gabotse	
O kgona go kgotlelela dithlotlo – ga a hwe matwa	
GO THEELETŠA LE GO BOLELA	✓
E tlhabolla le go šomiša tlrtlontšu ya bothata	
O latela ditšhupetšo	
O botšiša dipotšišo	
O araba dipotšišo gabotse, a šomiša mafoko a bothata ka go oketšega.	
O šomiša mabokgoni a go bolela le dipoledišano gabotse	
TEMOGO YA MEDUMO & DITUMATLHAKA	✓
O kgaogantšha mantšu ka medumo ka molomo	
O kopantšha medumo ka molomo go bopa mantšu	
O lemoga le go bala medumo ka moka yeo a e rutilwego (O ithuta dikgokaganyo tša ditlhaka le medumo)	
O kopantšha le go kgaogantšha mantšu ao a ngwadilwego ka medumo yeo a e rutilwego	

GO BALA	✓
Ka mehla o leka go biletša medumo (bitša medumo) ya mantšu a šomiša tsebo ya dithaka le medumo	
O bala dingwalwa tša matlakalatšhomo gabotse le ka thelelo yeo.	
KWEŠIŠO	✓
<i>Mo sehlopheng sa motheo, mabokgoni a a swanetše go agiwa ka nako ya Go bala mmogo/go bala ka go abelana – Ka nako yeo morutiši a balelago dingwalwa tša bothata godimo.</i>	
O laetša kgahlego le go nyaka go tseba ka kanegelo yeo e balwago	
O araba dipotšišo tše bonolo gabotse	
O laetša go gopodišiša le go latelanya diriragalo ge a araba dipotšišo tše ‘ke ka lebaka la eng’.	
O kgona go akeretša ditiragalo tša bohlokwa tša kanegelo yeo e baletšwego godimo.	
O hlatholla lebaka goba molaetša wa kanegelo yeo e badilwego	
O kgona go gopolia le go tswalanya ditiragalo tša dikanego tše di fetilego le kanegelo e mpsha	
MONGWALO	✓
O swara phensele le didirišwa tša go ngwala gabotse – a šomiša mokgwa wa go kgwahliša ka menwana ye meraro gabotse	
O kgona go hlama ditlhaka ao a rutilwego gabotse ebile a bonagala gabotse	
O ngwala ka lebelo leo le lekanego – O kgona go fetša mošomo ka nako yeo e abilwego	
GO NGWALA	✓
O šomiša go ngwala go tšweletša dikgopololo tša gagwe (Ga a kopise)	
O ngwala ka noši (O šomiša maano a go ngwala go feleletša mešomo ya go ngwala yeo a e filwego)	
O šomiša tsebo ya kwano ya ditlhaka le medumo go ngwala mantšu (mopeleto wa boihlamelo)	
O balela thaka tša gagwe sengwalwa sa gagwe	

Teko ya thuto

- O ka kgetha go itirela **Teko Ya Semolao** go ya ka tlhahlo yeo e filwego go Karolo ya 4 yeo e rulagantšwego ya **SEPHOLEKE(CAPS)**.
- Ntle ga moo, go na le mohlala wa **Teko ya semolao ya Kotara ya 3** ka tlase. O ka šomiša teko ye ya semolao ka mokgwa woo e lego ka gona goba o ka e fetola gore e swanelane le phapoši ya gago.
- Go na le ‘Karata ya meputso’ yeo o ka tsenylago meputso ya baithuti ya karolo enngwe le enngwe.

Re tshepha gore o tla hwetša thlahlo ye ya teko e le bohlokwa.

Teko ya thuto: Karata ya meputso	Maina a baithuti	GO THEELETŠALE GO BOLELA	DITUMATLHAKA	GO BALA & KWEŠIŠO	MONGWALO	GO NGWALA	KAKARETŠO
				O n̄gwalla dititemana tše 1-2 (ka matitemogelo a gagwe goba ditiragalo. O ſomisa maswao diikga gabotsé.			
				O netefatša goré go na le go swana le tebano: ya diithlaka tše nyane le diithlaka tše kgo lo lentšung			
				O araba dipotšiso tsa bonolo O aakan ya O beakan ya ditiragalo ka tatelano			
				O balela gosidimo go t̄swa pukung ya boeme bia gagwe kwesiso ya popego le piletešo ditumatlhaka, le bokgoni bia O ſomisa mantšupono,			
				O kgona go lemoga ditumamogo tswakanywa le ditumamogo tsa thlakapedi			
				O bopha mantšu a ſomisa medumo yeo e rutilwego ngwaga wo			
				O theleletsá dintitha kanengedilong bulégilego gomme a araba gabotsé			
				Nomoro ya teko Tekolo ya ka phapošing	3.1	3.2	3.3
				1			
				2			
				3			
				4			
				5			
				6			
				7			
				8			
				9			
				10			
				11			
				12			

MPHATO 2 Kotara 3: Mohlala wa mošomo wa teko ya semmušo

3.1: GO THEELETŠA LE GO BOLELA / KWEŠIŠO	
MAIKEMIŠETŠO	<p>O a theeletša ebole o tšea karolo go šomana le sengwalwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • O araba dipotšišo tše bonolo ka dintlha tša sengwalwa • Araba dipotšišo tše di bulegilego ka sengwalwa • Latelanya ditiragalo tša sengwalwa ka tshwanelo • Dira kakanyo ka motšeakarolo mo sengwalweng
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> • Se se ka dirwa nako engwe le engwe go tloga go Beke 4 go ya go Beke 7 • Dira se ka Labohlano ka nako ya Mošomo wa Bomolomo: Go ahlaahla sengwalwa sa sa go bala mmogo. GO BALA: Mošomo wa morago ga go bala
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> • Šomiša kanegelo ya go bala mmogo ya beke ya go feta • Dudiša baithuti gabotse gore ba kgone go dira mošomo. • Ke moka, bitša baithuti ka o tee ka o tee go tla tafoleng ya gago gomme ba dire teko. • Kgopela baithuti gore ba arabe potšišo e 1 goba tše 2 ka sengwalwa gomme ba arabe mehuta ye ya dipotšišo: <p>Dipotšišo ka dintlha tša sengwalwa</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 mang..? 2 eng...? 3 neng...? 4 bjang...? 5 kae...? <p>Dipotšišo tše di bulegilego</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Ke ka lebaka la eng o nagana gore...? 2 Naa o ka kgona go dira kgokaganyo...? 3 Ge nkabe o le....O be o tla? Ke ka lebaka la eng? <p>Tatelano</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Naa go diregile eng mathomong a kanegelo? 2 Naa go diregile eng mafelelong a kanegelo? 3 Naa go diregile eng ka morago ...? 4 Naa go diregile eng pele: ...goba...? <p>Go akanya</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Naa o akanya gore go diregile eng ka motšeakarolo...mafelelong a kanegelo? Ke ka lebaka la eng? 2 Naa o akanya gore go diragetše eng go....mafelelong a kanegelo? Ke ka lebaka la eng? <ul style="list-style-type: none"> • Leka baithuti o šomiša rubriki ya ka mo fase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
Dipotšišo tše bonolo ka dintlha	Moithuti ga a gopole selo go tšwa kanegelong.	Moithuti o gopola dintlha tše dinnyane go tšwa kanegelong le gona ka hlohlloletšo.	Moithuti o gopola dintlha ka moka go tšwa kanegelong ka hlohlloletšo e itšego.	Moithuti o gopola dintlha ka moka go tšwa kanegelong gabotse, ka lebelo le ka thelelo
Dipotšišo tše di bulegilego	Moithuti ga a kgone go araba dipotšišo tše di bulegilego ka sethalwa gabotse	Moithuti o araba potšišo yeo e bulegilego ka thekgo ye itšego	Moithuti o kgona go araba potšišo yeo e bulegilego ka sengwalwa eupša ga a kgone go fahlela karabo ya gagwe	Moithuti o kgona go araba potšišo yeo e bulegilego ka sengwalwa ebile o kgona go fahlela karabo ya gagwe
Tatelano	Moithuti ga a kgone go latelanya ditiragalo go tšwa sengwalweng	Moithuti o kgona go latelanya ditiragalo go tšwa sengwalweng ka thekgo ye itšego.	Moithuti o kgona go latelanya ditiragalo go tšwa sengwalweng eupša o tše nako e telele.	Moithuti o latelanya ditiragalo go tšwa sengwalweng gabotse le ka lebelo
Go akanya	Moithuti ga a kgone go akanya gabotse ka moanegwa goba ka se sengwe go tšwa sengwalweng.	Moithuti o akanya ka moanegwa goba se sengwe seo se tšwago kanegelong ka thekgo ye itšego.	Moithuti o akanya ka moanegwa goba se sengwe seo se tšwago kanegelong ntle le thekgo.	Moithuti o dira kakanyo e botse ka moanegwa goba se sengwe seo se tšwago kanegelong ntle le thekgo.

3.2: DITUMATLHAKA	
MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> • O bopa mantšu a šomiša medumo yeo e rutilwego
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> • Dira se ka Beke 5 goba 6, ka Mošupologo ka nako ya thuto ya mongwalo
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> • Botša barutwana gore ba bule letlakala leo le hlwekilego ba ngwale: Moleko wa ditumahlaka • Sa go latela, laetša baithuti go phutha lephephe ka bogare, le go ngwala dinomoro 1-10 ka go lanngele, kemoka ba ngwale 11 – 20 go thoma bogareng bja letlakala. • Hlalosetša baithuti gore o tlo bitša nomoro ke moka o bitše modumo goba lentšu. Ba swanetše go ngwala modumo woo goba lentšu kgauswi le nomoro yeo. • Ge baithuti ba sa kgone go ngwala modumo goba lentšu ba swanetše go thala mothalo o mokopana kgauswi le nomoro. • Tlwaetša baithuti go homola ka nako ya meleko, le gore ba se lebelele mešomo ya ba bangwe. • Dira lenaneo la medumo e 10 le mantšu a 10 ao o tlo a bitšago. Netefatša gore medumo yeo e rutilwe ka moka. • Ka morago ga moleko tše dipuku tša baithuti gore o tle o di swaye. • Leka moithuti o mongwe le o mongwe o šomiša rubriki ya ka mo fase

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2 MEPUTSO 1-5	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4 MEPUTSO 6 - 10	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6 MEPUTSO 11 - 15	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7 MEPUTSO 15 - 20
	Moithuti o kgonne mantšu le medumo e 1-5.	Moithuti o kgonne mantšu le medumo e 6-10.	Moithuti o kgonne mantšu le medumo e 11-15	Moithuti o kgonne mantšu le medumo e16-20.

3.3: DITUMATLHAKA / GO BALA

MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O lemoga ditumammogo tša tumatlhaka ya go tswakwa le ditumammogo tša tumatlhaka ya tlhakapedi O balela godimo go tšwa pukung ya legato leo le mo lekanego. O šomiša mantšupono, ditumatlhaka, bokgoni bja go kwešiša popego le pileletšo ya medumo.
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Se se ka dirwa neng kapa neng go tloga go Beke 6 go ya go Beke 8 Dira se ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, bitša baithuti ka o tee ka o tee gore batle ba go balele. Thoma ka go kgopela moithuti gore a bale lenaneo la medumo le mantšu ao a šomišago ditumammogo tswakanywa tšebo ba swanetšego go di tseba. mohl: tšh, tsh, mph, ng, th, tshela, tshele, mphato, ngapa, ngaya, thaba. Sa go latela kgopela moithuti gore a bale sengwalwa sa legato leo le lekanetšego. Netefatša gore sengwalwa se na le mantšu a go bileletšega. Leka moithuti o šomiša rubriki ya ka mo fase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
O LEMOGA DITUMAMMODO TŠA TUMATLHAKA YA GO TSWAKWA LE DITUMAMMODO TŠA TUMATLHAKA YA THLAKAPEDI	Moithuti o palelwa ke go bala medumo le mantšu gabotse.	Moithuti o bala e mengwe ya medumo le mantšu gabotse	Moithuti o bala bontši bja medumo le mantšu gabotse	Moithuti o bala medumo le mantšu ka moka gabotse
THELELO	Moithuti o bala ka go šia, o a ema ge a fihla go mantšu ao a sa a tsebego goba o fofa mantšu ao a sa a tsebego, o bušeletša mantšu goba mafoqwana.	Moithuti o bala a fela a ema goba go šia. Moithuti go ba le moo a palelwago ke go feta.	Moithuti o a bala eupša o fela a ema mola le mola a kgaola thelelo. Moithuti o fela a palelwa ke mantšu a itšego goba popego ya lefoko.	Moithuti o bala ka thelelo a fela a ema. Moithuti o kgona go iphošolla ge a bala mantšu a bothata goba lefoko la popego e thata.
BOKGONI BJA GO BILELETŠA MEDUMO	Moithuti o hloka thekgo e kgolo ya tumatlhaka go tšwa go morutiši gore a kgone go bala mantšu ao a sa a tsebego. Moithuti o palelwa ke go kgaogantšha mantšu ka dinoko goba medumo. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mmalwa a go tšwelela kgafetšakgafetša.	Moithuti o leka go šomiša tumatlhaka go bala mantšu ao a sa a tsebego eupša o hloka thekgo ya morutiši. Moithuti o kgona go kgaogantšha mantšu ka dinoko le medumo ka thušo ya morutiši. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mangwe a go tšwelela kgafetšakgafetša.	Moithuti o šomiša tumatlhaka le dinoko go bitša medumo ya mantšu ao a sa a tsebego, eupša o fela a hloka thušo ya go kopantšha medumo go bopa mantšu. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a mantši a go tšwelela kgafetšakgafetša.	Moithuti o šomiša tumatlhaka le dinoko go bitša medumo ya mantšu ao a sa a tsebego, ebile o kgona go kopantšha medumo go bopa mantšu. Moithuti o tseba mantšupono/ mantšu a rutilwego ka moka a go tšwelela kgafetšakgafetša.

3.4: MONGWALO / GO NGWALA

MAIKEMIŠETŠO	<ul style="list-style-type: none"> O netefatša tshwano le tekanetšo: bogolo bja ditlhaka tše dinnyane le dithlaka tše dikgolo lentšung. O ngwala temana e 1 goba tše 2 ka maitemogeleo a gagwe goba ditiragalo. O šomiša maswaodikga gabotse.
TIRAGATŠO	<ul style="list-style-type: none"> Dira se o šomiša dithuto tša go ngwala tša dibeke 3-4, dibeke 5-6, goba dibeke 7-8.
MOŠOMO	<ul style="list-style-type: none"> Dira mešomo ya go ngwala go swana le mehleng. Tše dipuku tša baithuti ka morago ga tikologo ya go ngwala. Dira teko ya moithuti ya Mongwalo le Go ngwala o šomiša rubriki ya ka mo fase.

RUBRIKI	LEGATO LA 1 TEKANYETŠO 1-2	LEGATO LA 2 TEKANYETŠO 3-4	LEGATO LA 3 TEKANYETŠO 5-6	LEGATO LA 4 TEKANYETŠO 7
MONGWALO: Go swana	Moithuti o sa palelwa ke go lekanetša ditlhaka. Dithhaka tše dingwe ke tše dikgolo kudu ebole ga go bonale phapano magareng ga dithhakakgolo le ditlhaka tše dinnyane.	Morutwana o kgona go lekanetša ditlhaka eupša maletere e sa le a magolo. Go na le phapano magareng ga ditlhakakgolo le ditlhaka tše dinnyane.	Moithuti o kgona go lekanetša ditlhaka le ditlhaka ke tše bogolo bjoo bo lekanego. Go na le phapano magareng ga ditlhakakgolo le ditlhaka tše dinnyane.	Moithuti o ngwala ditlhaka tše go lekanelo ka bogolo bjoo bo lekanego. Go na le phapano e hlakilego magareng ga ditlhakakgolo le ditlhaka tše dinnyane.
GO NGWALA: BOMMAKGONTHE	Go bothata go kwešiša kgopollo ya moithuti goba kgopollo ga se ya mmakgonthe – o kopisitše mohlala wa morutiši.	Kgopollo e a kwišišega ebole ke ya mmakgonthe, le ge e le gore e swana le mohlala.	Kgopollo ke ya mong ebole ke ya mmakgonthe.	Kgopollo ke ya mong, ke ya mmakgonthe ebole e laetša bokgoni.
GO NGWALA: BOTELELE LE POPEGO	Sengwalwa se na le mafoko a ka fase ga 6 goba mafoko ga se a ngwalwa ka ditemana tše 2.	Sengwalwa se na le bonnyane mafoko a 6-7. Mafoko ga se a ngwalwa ka ditemana tše 2.	Sengwalwa se na le mafoko a 6-7. Mafoko a ngwadilwe gabotse ka ditemana tše 2.	Sengwalwa se na le mafoko a 8. Mafoko a ngwadilwe gabotse ka ditemana tše 2.
GO NGWALA: MASWAODIKGA	Moithuti o palelwa ke go šomiša ditlhakakgolo le dikhutlo gabotse le ka nako tšohle.	Moithuti o šomiša ditlhakakgolo le dikhutlo gabotse eupša o palelwa ke maswaodikga a mangwe.	Moithuti o šomiša maswaodikga ao a a rutilwego ka moka gabotse le ge e le gore o fela a dira diphošo.	Moithuti o šomiša maswaodikga ao a rutilwego gabotse ebole ga dire diphošo gantši.